

H. A. van der Meiden

Stichting Bos en Hout, Wageningen

In het Nederlands Bosbouw tijdschrift van mei jl. heeft Gerbranda enige vraagtekens gezet achter de beleidsvoornemens van de Minister van Economische Zaken met betrekking tot de houtproductie en de houtvoorziening in ons land. Het gaat om voornemens die de Minister in overleg met zijn collega van Landbouw en Visserij en in een brief van 22 mei 1983 aan de Tweede Kamer heeft meegedeeld. Ze zijn onder meer gericht op verhoging van de produktie in het bestaande bosareaal, een uitbreiding van dat areaal en een nuttig gebruik van hout dat nu nog geen toepassing heeft. Dit alles heeft tot doel in 2030 minstens 25% van onze houtbehoefte uit Nederlandse rondhoutproductie te kunnen dekken.

De vraagtekens van Gerbranda betreffen hoofdzakelijk de in de brief van de Minister aangenomen uitbreiding van onze bevolking tot 2030; hij is overtuigd van een sterke achteruitgang. Verder is hij van mening dat Frankrijk en wellicht Duitsland in dat jaar overschotten aan hout en houtprodukten zullen hebben die voor de voorziening van ons land van belang kunnen zijn; daarom vindt hij een dekkingspercentage van 25% voldoende. Gerbranda vindt heroverweging van de plannen van de Minister noodzakelijk. Hij wil daarvan vooral bosuitbreiding het slachtoffer doen worden. Zijn argumentatie houdt echter te weinig rekening met de realiteit van de internationale houtmarkt. Daarom een korte reactie.

1 De zeer uitgebreide beschouwing van Gerbranda over het teruglopen van onze bevolking in de komende halve eeuw is interessant maar niet overtuigend. Dat kan ook niet. Bij een dergelijke materie moet men niet uitgaan van meningen en overwegingen van meer of minder persoonlijke aard, maar slechts van officiële gegevens.

De laatste bevolkingsprognoses van het Centraal Bureau voor de Statistiek (1982) geven voor de jaren 2000 en 2030 drie schattingen: een lage, een hoge en een daartussen. De cijfers zijn (uitgedrukt in miljoenen) resp.:

Voor 2000	15,3
	15,6
	16,0

Voor 2030	14,3
	15,4
	16,7

Zelfs de laagste schatting laat dus geen teruggang zien tot 12 miljoen, waarvan Gerbranda uitgaat.

De Wereldbank publiceert jaarlijks zijn "World Development Report" met ontwikkelingsindicatoren. In het rapport 1984 wordt voor Nederland een inwonertal voorspeld van 15 miljoen in 2000 en in 2010, dus overeenkomend met de lagere tot middelmatige schatting van het CBS.

Voor Frankrijk (nu 53 miljoen inwoners) zijn deze cijfers resp. 58 miljoen en 62 miljoen, voor Duitsland (nu 62 miljoen) 60 en 54 miljoen, dus afnemend.

2 Gerbranda hecht, gelet op de ministeriële brief waarom het gaat, veel te veel betekenis aan de ontwikkeling van onze bevolking. Hij stelt dat in de brief van de Minister gesproken is over een *gewenst* dekkingspercentage in 2030 van 25%. Dat is onjuist. De brief spreekt tot tweemaal toe over "*tenminste*" 25% in plaats van de huidige 8%. Overigens, de in de brief vermelde plannen, uitgaand van 18 miljoen inwoners in 2030, leiden niet tot 25% maar tot 20% dekking; dat wordt door de Minister ook expliciet toegegeven, reden waarom hij over latere, aanvullende maatregelen spreekt.

De brief relateert de Nederlandse situatie aan de "afnemende mondiale beschikbaarheid van hout" en spreekt uit dat in dit verband Nederland in "een bijzonder netelige positie" verkeert. Gezien deze sombere situatieschets zou men moeten hopen dat de heer Gerbranda met zijn prognoses over de ontwikkeling van onze bevolking gelijk heeft. Als dat namelijk het geval is, als Nederland inderdaad in 2030 slechts 12 miljoen inwoners heeft, dan zouden de onveranderde voornemens van de Ministers niet leiden tot 20% maar tot 35% dekking. (Het huidige verbruik van hout en houtprodukten in Nederland, bij 14 miljoen inwoners, bedraagt namelijk, op basis van het gemiddelde van 1977-1979, 12,83 miljoen m³ rondhout-equivalenten. Bij 12 miljoen inwoners zal bij ongewijzigd verbruik per hoofd van de bevolking de totale consumptie 11 miljoen m³ r.e. bedragen. De door de Ministers nage-

streefde nationale productie van hout en houtafval in 2030 is 3,9 miljoen m³.) Bij de laagste schatting van het CBS (14,3 miljoen inwoners) zou het dekkingspercentage komen op bijna 30%, bij de hoogste schatting (16,7 miljoen) op 25%.

3 Frankrijk heeft sinds meer dan 30 jaar doelbewust gestreefd naar een structurele verhoging van de Franse houtproductie. Gerbranda stelt dit terecht. Maar dit streven was wél gericht op verbetering van de houtvoorziening van Frankrijk zelf, niet op die van andere landen, ook niet van Nederland dat tot voor kort zelf nota bene geen houtvoorzieningsbeleid heeft gevoerd!

Wat is de situatie? In de eerste plaats is sprake van te grote voorraden staand hout in oudere Franse naaldbosgebieden door dunningsachterstanden, in de tweede plaats is vanaf de vijftiger jaren ongeveer 1,5 miljoen naaldbos aangelegd waarin eveneens dunningen en zelfs eindkap moeten plaats vinden. Dit zou op korte termijn kunnen leiden tot een extra kap van respectievelijk 3 à 4 en 4,5 à 6 miljoen m³ per jaar, overwegend pulphout. Voor dit hout zijn momenteel onvoldoende afzetmogelijkheden in Frankrijk aanwezig. Er zijn twee mogelijkheden ter oplossing: Of de export of de nationale rondhoutverwerking stimuleren. Het eerste is geprobeerd, met name export naar Zweden. De ervaring heeft echter geleerd dat daarbij dan altijd het makkelijkst toegankelijke hout wordt geëxporteerd zonder dat de omvang van de totale houtoogst toeneemt; daarmee werd de bestaande Franse industrie in zijn houtvoorziening gedupeerd. Een averechts effect derhalve!

Mede in verband met het voorgaande is het bosbouwbeleid van de Franse regering gericht op

- a Voortzetting van het beleid om de particuliere bosaanleg te stimuleren.
- b Een krachtige actie om dunningen te stimuleren.
- c Een belangrijke inspanning ter stimulering van modernisering en uitbreiding van de zaagindustrie en van ontwikkeling van een voldoende omvangrijke platen- en papierindustrie.

Meer hierover kan men lezen in enkele rapporten van het Franse Ministerie van Landbouw van februari en juni 1982, respectievelijk getiteld "Enquête régional sur la réussite des reboisements F.F.N." en "Etude sur la réalisation des premières éclaircies résineuses".

4 Frankrijk heeft sinds 1971 een werkhoutoogst die varieert van 26 tot 29 miljoen m³, waarvan de helft naaldbos. De in- en uitvoer van rondhout beliepen beide 2,5 à 3 miljoen m³. Het verbruik van houtprodukten beliep in de periode 1977-1979 ongeveer 38 miljoen m³ r.e. per jaar (exclusief brandhout en uit oud papier gemaakte produkten). De werkhoutproductie kwam toen overeen met 74% van het verbruik van houtprodukten. Het deficit was 10 miljoen m³, gelijk aan de voor de komende decennia te verwachten meerpro-

duktie. Maar kwalitatief zullen die meerproductie en de invoerbehoefte elkaar niet volledig dekken.

Gerbranda heeft gelijk als hij stelt dat Frankrijk in de toekomst een deel van zijn meerproductie van 10 miljoen m³, waarschijnlijk in de vorm van houtprodukten, naar andere EG-landen zou kunnen exporteren, als tenminste het hoofdelijk verbruik en de bevolking niet toenemen. Dat laatste echter zal, als de prognoses van de Wereldbank kloppen, nu juist wel het geval zijn. Maar dat daargelaten, of een eventuele meer-export van enkele miljoenen m³ r.e. ook maar enige invloed van belang op speciaal de Nederlandse voorziening zal hebben is onwaarschijnlijk. Niet alleen omdat de verwachte Franse meerproductie vooral in Midden- en Zuid-Frankrijk plaats zal vinden, maar ook omdat er naast Nederland nog wel enkele andere netto-importeurs in Europa bestaan! Een land als Engeland heeft eveneens een groot deficit, namelijk 34 miljoen m³ r.e., Italië (met nog een relatief laag en dus zeker stijgend hoofdelijk houtverbruik) heeft nu al een deficit van 21 miljoen m³ r.e. en dat is voor Duitsland 26 miljoen m³ r.e. Totaal derhalve, samen met ons deficit, 92 miljoen m³ r.e. Wij hebben bepaald geen exclusieve positie in de EG als het om importbehoefte van hout en houtprodukten gaat! Integendeel, in Europees verband gezien zijn wij in dat opzicht een kleintje. Slechts 9% van het reusachtige houtdeficit van de EG komt voor rekening van Nederland.

5 Het voorgaande wijst er al op dat het onmogelijk is simplificerend over dekkingsmogelijkheden van het Nederlandse houtdeficit vanuit het buitenland en, in dat verband, over internationale houtmarktrelaties te spreken. Daar komen nog enkele feiten bij, waarover heel globaal het volgende:

— Er is een zeer sterke ontwikkeling van de houtbehoefte in de Derde Wereld te verwachten, zowel gezien het huidige zeer lage hoofdelijk houtverbruik als de verwachte drastische bevolkingstoename aldaar. De wereldbevolking zal in de komende 70 jaren explosief toenemen, tot 11 miljard blijkens een recent rapport van de Wereldbank, voor het overgrote deel in de ontwikkelingslanden. De behoefte aan hout in de Derde Wereld, zijn houtdeficit en daarmee zijn beroep op het wereldhoutaanbod zal in de komende halve eeuw enorm toenemen.

— Noord-Europa zal geen rol van betekenis kunnen spelen bij de dekking van de groei van de wereldhoutbehoefte. Het is vrijwel aan de limiet van zijn produktiemogelijkheden (zie Bos en Hout Bericht nr. 7, 1984). In verband met gevreesde houttekorten hebben nieuwe investeringen in de houtindustrie in Zweden sinds 1973 wettelijk toestemming van de regering nodig. Die kan worden verstrekt onder de verplichting een deel van de rondhoutbehoefte in te voeren.

– Canada en de Sovjet-Unie maken zich, om verschillende redenen, zorgen om hun rondhoutvoorziening. (Zie ons rapport "De beschikbaarheid van hout", 1982.) Het laatste land zal zijn bescheiden positie als exporteur van gezaagd hout (10% van de wereldexport) wellicht behouden, zijn export van rondhout en pulp zal afnemen. De Russische export is ten dele van politieke aard en dan onvoorspelbaar. Verwacht mag worden dat de Canadese export van gezaagd hout (wereldaandeel 40%) zal kunnen worden gehandhaafd, wellicht iets kan toenemen, en dat de export van pulp zal afnemen ten gunste van de papierexport. Waarschijnlijk zal een verschuiving van de Noordamerikaanse export optreden in de richting van ontwikkelingslanden, vooral ook China.

6 In het licht van het voorgaande doet het toch wel wat merkwaardig aan dat in een uiterst bosarm land als het onze een beroep op de bosbouwwereld wordt gedaan om de betrokken ministers te vragen toch nog maar eens te heroverwegen of Nederland wel meer productief bos nodig heeft dan de 250.000 ha waarover we nu beschikken.

De diepere achtergrond van Gerbranda's ongerustheid is waarschijnlijk aan het eind van zijn beschouwing te vinden. Hij vreest dat uitbreiding van de bosop-

pervlakte bedreigend zal zijn voor de bedrijfseconomische uitkomsten van het huidige bosareaal voor de komende generatie. Dat lijkt volkomen overbodig, gezien de ontwikkelingen rond de houtbehoefte die ik hiervoor noemde.

7 Overigens ben ik het geheel met Gerbranda eens dat de produktieverhoging van dat huidige bosareaal maximale aandacht van overheid en bedrijfsleven vraagt. Ik hoop dat hij zijn stem ook eens publiekelijk zal verheffen tegen ontwikkelingen die dat tegengaan. Ik noem maar het absurde regeringsvoornemen, vertolkt in het Structuurschema voor Natuur- en Landschapsbehoud, dat 15% van het Nederlandse bos op den duur geen hout meer mag produceren en dat, om nog maar een absurditeit te noemen, het gebruik van exoten aan banden moet worden gelegd.

Het zijn voornemens die niet slechts een verhoging van de produktie tegengaan maar die zelfs tot een drastische achteruitgang daarvan leiden. Er is mij geen land ter wereld bekend waar de regering in een dusdanig percentage van het nationale bosbezit houtproduktie onmogelijk wil maken. Soms echter meent ons land zich een unieke positie in de wereld te kunnen permitteren maar de nadelige gevolgen die dat voor ons heeft moeten wel door anderen worden gecompenseerd.

Bos en Hout Berichten

Het verkoopgedrag van de Nederlandse bouseigenaren. 1984/nr. 3

Hout als vernieuwbare grondstof. 1984/nr. 4

Boseigendom, welvaart en houtoogst. 1984/nr. 5

De berichten zijn verkrijgbaar bij de Stichting Bos en Hout, Postbus 253, 6700 AG Wageningen.